

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΔΗΜΩΔΕΙΣ.

ΟΛΙΓΟΙ μὲν θελαν ὄμολογόσειν αὐτοὺς ἔαυτοὺς δει-
σιδαιμονας· ἀλλ' ἔτι ὀλιγάτερος είναι ὁ ἀριθμὸς τῶν
ὅσοι δὲν ὑπόκεινται, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον, εἰς
τὴν ἐπιρρόην δεισιδαιμονικὴν τρόμων· σχεδὸν παντα-
χοῦ ἐπικρατεῖ φόβος τις περὶ πραγμάτων ὑπερφυσικῶν.
Καὶ αὐτοὶ οἱ τραγώτερον γελῶντες εἰς στοιχεῖα καὶ
βορβόλακες ταχύνουν κάποτε τὸ βῆμα, ἐν, κοιμητή-
μον διαβαίνοντες λατὰ τὴν ζορέραν τοῦ μεσονυκτίου
ἔραν, ἀλόσωσιν ἥχον τινὰ ἐκ τῶν ἀσυνήθων· καὶ αὐτὸς
δὲ ὁ γαλήνιος καὶ διανοητικὸς φιλόσοφος, τοῦ ὅποιου
τὸ λογικὸν περιφρονεῖ πᾶν δεινὸν φαντασιῶδες, ἐνδέχε-
ται κάποτε νὰ αἰσχυνθῇ ἔαυτὸν, βλέπων ὅτι ἐθριάμ-
βευσε λατὰ τῆς κρίσεως ἡ φαντασία. Τῆς γενικῆς
ἐπικρατήσεως τῶν αἰσθημάτων τούτων αἴτιον κυριώτε-
ρον είναι αἱ λαμβανόμεναι εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν
ἐντυπώσεις. Τὰ ἀκούομενα τότε παραμύθια διεγείρουν
πίστιν, ἡ ὅποια φαίνεται μὲν μωρὰ εἰς τὴν ἀνδρικὴν
ἡλικίαν, ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἐπενεργεῖ, λατὰ τὸ μᾶλλον
καὶ ἡττον, διὰ παντὸς τοῦ βίου. Παιδεῖς ὄντες, λαμβά-
νομεν γενικᾶς ἐντυπώσεις, τὰς ὅποιας μ' λοντες ἐνιαυ-
τοὶ ἀδύνατον νὰ ἔξαλεψώσιν· είναι δὲ λυπηρὸν ὅτι
μόλις υπάρχει ἐν ἀτομον, τὸ ὅποιον δεν δοκιμάζει κά-
ποτε στιγμιαίαν βάσανον ἀπ' αἰσθήματα πλειότερον· ὁ
ὀλιγάτερον μὲ δεισιδαιμονίαν βεβαμένα· υπάρχουν
δὲ καὶ πάμπολοι, ἀδίστακτον ἔχοντες πεποίθησιν ὅτι
στοιχεῖα καὶ βορβόλακες ἀληθεῖς μεσολαβοῦν εἰς τὰ
ἀνθρώπινα.

Οἱ μὴ συνειδητοί νὰ διαλογίζωνται διατηροῦν
πολλάκις ἀμείωτον μέχρι θανάτου τὴν εἰς σημεῖα καὶ
τίτατα πίστιν. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἀμφιβάλλουν περὶ
τῆς ἀληθείας τῶν ἴδεων, δσας λατὰ τὴν νηπιότητα οἱ
γονεῖς αυτῶν συχνὰ μετεχειρίζοντο διὰ νὰ κυβερ-
νῶσιν αὐτούς. Πισάκις φοβερίζεται τὸ τέκνον, ὅτι
ἔαν δὲν ἡσυχάσῃ, ἔχει νὰ κλεισθῇ εἰς σκοτεινὸν τα-
μεῖον, δπου βορβόλακες θέλουν ἐλθεῖν νὰ τὸ ἀράπσωσιν.
‘Οποίαν δὲ ἀνέξαλειπτον ἐντύπωσιν πρέπει νὰ κεμνη-
τοιάτη ἀπειλὴ ἐπὶ τὸν εὔκαμπτον νοῦν! Εἰς τοὺς
ἀπειροτίους λοιπὸν ἡ δεισιδαιμονία είναι ἰσχυρὰ,
ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὰ πνεύματά των ἵκανας καλλιεργημέ-
να, ὅστε ν' ἀπορρίψωσι τὸ εἰς αὐτὰ ἐπιτεθὲν φορτίον.
Οἱ εἰδημονίστεροι, δσας ἔχουν συνήθειαν νὰ ἔξετάζωσι
τὰ ἴδιά των αἰσθήματα, καὶ νὰ ἔρευνασι τὰς βάσεις
τῆς πίστεως αυτῶν, ἀπαλλάσσονται μὲν ἀπὸ τοὺς φε-
δεῖς τούτους φόβους, ἀλλ' ἐν γένει διὰ βίου ὑπόκεινται
μέχρι τενὸς εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν ἵσχυρῶν προλόγων,
δσας πρώημα ἐποιεῖσθαν. ‘Η πίστις εἰς ὑπερφυσικὰ
φαινόμενα, μολονότι ὀλιγάτερον γενικὴ τύρα παρ' δσον
ἥτον ὀρχήτερα, είναι μ' ὅλον τοῦτο υπόθεσις, περὶ τῆς
ὅποιας ἀπαίτον φωτισμὸν πολλῶν ἀνθρώπων τὰ πνεύ-
ματα.

‘Ἄς στοχασθῶμεν πρᾶτον τινὰ τῶν φαινομένων, τὰ
ὅποια είναι μὲν ἀσυνήθη, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς κρί-

νονται ὑπερφυσικὰ, ἐπιδέχονται ὅμως ἔξηγησιν διὰ τῶν
τῆς φυσικῆς ἀρχῶν. Εἰς ἑλώδεις τόπους βλέπονται
κάποτε πύρινα σφαιρῖαι, σκιρτᾶσαι τῇδε κάκεῖσε, μέ-
γαν δὲ φόβον, καὶ πολλάκις καιρίαν ἐπιφέρουσαι βλά-
βην. Τοῦτο δὲν είναι ἀπάτη, δὲν είναι ὄφθαλμοπλα-
νία. Πραγματικῶς βλέπει τις φᾶς, δπου ἀνθρωπος
δὲν ὑπορχει, δστις νὰ κρατῇ αὐτό· ἀγνῶν δὲ τὰς χη-
μικὰς ἀρχὰς τῶν ευφλογίστων ἀέρων καὶ τῆς αιτομάτου
ἔμπρησεως, συμπεραίνει ὅτι πρέπει νὰ ἔναι φάντασμα.
Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔνδεχεται νὰ πάθῃ αὐτὸς τὶ, ἢ
κάνεις γένιτων ν' ἀποθάνῃ, καὶ δεισιδαιμόνων πληροφο-
ρεῖται πάραντα ὅτι ἔλαβε τοῦτον υπερφυσικὴν προδῆ-
λωσιν. ‘Ο τῆς φυσικῆς ἔμπειρος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, δὲν
ἡθελε στοχασθῆν ποσᾶς φοβερὸν τὸ τοιοῦτο φαινόμενον,
ιλλὰ μᾶλλον ὡς ἐν ἀπὸ τὰ τῆς φύσεως περίεργα. Εύ-
φλόγιστος ἀήρ, ἐκ τῆς γῆς ἔξερχόμενος, ἀνάπτει αιτο-
μάτως· ὅ τοὺς ἀέρας δὲ γνωρίζων ἡδύνατο, υπάγων εἰς
τὸ ἔλος, νὰ γεμίσῃ ἀγγεῖον ἀπὸ τὸν ἀρά τοῦτον, μετὰ
τοῦ ὅποιου νὰ ἐπανληθῇ εἰς τὸν οἶκον, καὶ νὰ καίσῃ
αὐτόν. ‘Αλλὰ τίνι τρόπῳ ἀνάπτει ὁ ἀήρ ἐπὶ τοῦ ἔλους,
ζπου τὰ πάντα είναι υγρά; Γνωστὸν είναι, ὅτι πολλά-
κις καίονται ἀχυράνες υπὸ χόρτου, βαλλομένου εἰς αὐ-
τοὺς πρὶν ἀρκετά ξηρανθῆ. ‘Ο χόρτος ἀναφλέγεται
καὶ ἔαυτοῦ. ‘Οριοτρόπως, ὁ ἀήρ οὗτος, ὁ τόσον ειφλό-
γιστος, ἐμπορεῖ νὰ ἀνάψῃ, καὶ τῆς ἀδυνάτου αιτοῦ
φλογὸς τὰ ἀδέα σκιρτήματα νὰ διεγέρωσι τρόμον εἰς
χμαθῆς καὶ δεισιδαιμόνων χωρισμούς.

Τὸ ἀπὸ ξύλα σεσηπότα πολλάκις προερχόμενον φῶς
παράγεται υπὸ οισίας φωσφόρου καλούμενης, οισίας
ἀφελιμωτάτης ἔταν ἀρμοδίως σκευασθῆ πρὸς χρῆσιν
υπὸ τῶν χημικῶν. Τὸ φᾶς, τὸ ὅποῖον ἔξαποστέλλει,
είναι τόσον ωχρὸν, ὅστε δὲν ἐμπορεῖ τις νὰ ἔδῃ αὐτὸν
λατὰ τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εὐκόλως διακρίνεται τὴν νύκτα.
Μὲ κομμάτιον φωσφόρου ἔγραψε τις ἐπάνω εἰς τὸν τοῦ-
χον τοῦ κοιτῶνος φίλου τινὸς, ‘Ταύτην τὴν νύκτα ἔχεις
ν' ἀποθάνης.’ Τὸ φᾶς τοῦ λύχνου ἐμπόδιζεν αιτὸν
τοῦ νὰ παρατηρήσῃ τὸ τοῦ φωσφόρου ἀπὸτ' λεσμα· ἀλλ'
ευθὺς ὅτε ὁ λύχνος ἐσβεσθῇ, περιπτατο ἐπὶ τοῦ τοίχου
τὸ τοῦ φωσφόρου φᾶς. ‘Ετυχεν ὅμως νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀν-
θρωπος τὴν φύσιν τοῦ φωσφόρου, καὶ, γελάσας ἀπὸ καρ-
δίας διὰ τὴν ἐπιχειρισθεῖσαν ἀπάτην, ἡσύχως ἀπελο-
υτῆθη. ‘Ητον δύμας λινδυνᾶδες καὶ λακόν τὸ πειραμα-
δίοτι ἀνήρ ειασθῆτος καὶ ἀμαθής ἡδύνατο καιριωτατα
νὰ βλαφθῇ.

‘Ο περιβόητος’ Αγγλος ποιητής καὶ μυθιστοριογρά-
φος, Sir Walter Scott, διηγεῖται τὸ ἐπόμενον παρά-
δειγμα τῆς ἐφαρμογῆς φιλοσοφικῶν ἀρχῶν εἰς παραγω-
γὴν ἀπάτης διαφόρου· ἔδους. ‘Ο ἀρχῶν παλαιῶν τινὸς
πύργου, ἐπὶ τῶν μεδορίων τῆς Οιγγαρίας, ἀπ. φάσισε
ποτὲ νὰ κάμη συμπόσιον, ἀξιον τοῦ ἔδους του βαζμοῦ
καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ἀρχαίου οἴου, εἰς τὸν
τοῦ διάτημοι· μεταξὺ δ' αιτῶν ἦτο καὶ παλαιές τις
ξειωματικός τοῦ ἴππιαου, ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρώπων

του. "Οτε ἡρχισαν νὰ γίνωνται αἱ διὰ τὴν νῦκτα ἑτομασίαι, εἰδοποιήθη ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, διὰ ἡθελεν εἰσθαι δύσκολον νὰ εὑρεθῇ τόπος εἰς τὸν πύργον διὰ δὲλην τὴν συντροφίαν, ἐκτὸς ἀνάπεφάσιέ τις νὰ πλαγιάσῃ εἰς κοιτῶνα, ὅπου ἐνομίζετο διὰ τὸν ἐσύχνασσαν φαντάσματα· ἐπειδὴ δὲ πάντες ἐγνώριζαν ὅτι αὐτὸς ἡτον ὑπεράνω τοιούτων προλήψεων, ἐπρότιναν νὰ λάβῃ τὸ οἰκημα, ὡς διλγώτ·ρον παντὸς ἄλλου κινδυνεύων νὰ μὴ καλοκοιμηθῇ εἰς τοιοῦτον Ἱπποπότον θάλαμον. "Ο ἀξιωματικὸς ευγνωμόνως ἐδέχθη τὴν προτ.μησιν· ἀφοῦ δὲ μέθεξε τὸν ἡδονῶν τῆς ἐσπίρας, ἐπλαίσασε μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐκδίκησιν ἀπ·ιλῶν καθ' ὅποιοι δόκιμοι, δοτὶς ἡθελε ζητήσειν νὰ τοῦ ἐνοχλήσῃ τὴν ἀνάπαυσιν. Ἀφῆκε δὲ ἀναμμένον τὸν λύχνον, κ' ἔθηκε τὰ δόσι πιστολία γεμάτα εἰς τὸ πλάγιον τῆς κλίνης του.

"Μόλις εἶχε λοιμωθῆν μίαν ἥραν, κ' ἔξεπνισεν αὐτὸν σεμνοπρεπής ὡδῆν. Κυττάξας, ίδεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ θάλαμου τρεῖς κυρίας τανταστικᾶς πράσινα ἐνδυμένας, καὶ φαλλοῖσας· ἤκουε δὲ ευχαρίστως ἥραν τινά· ἀλλὰ, τέλος, ἐβαρύνθη. "Κυρίαι," εἶπε, "τὸ ἀσμα εἶναι καλὸν, ἀλλὰ μονότονον· πατα; αλῶ, ἀλλάξετε τὸν ἥχον." Αἱ κυρίαι ἔξηρολούσθουν φάγιλουσαι. "Ἐπ' πληξεν αὐτὰς, ἀλλ' ἡ μουσικὴ δὲν διεκόπη το. "Ο ἀξιωματικὸς ἡρχισε νὰ θυμόνη. "Κυρίαι," εἶπε, "τὸ αίνημά σας τοῦτο μὲ φαινέται πατιγνίδιον, στοικὸν ἔχον νὰ μὲ φοβίσῃ· τὸ κρίνω δὲ ὄχι ληρὸν, καὶ θέλω σῆς καταπάσσειν μὲ βίαν." Ταῦτα εἶπών, ἡρχισε νὰ χειρομαλάσση τὰ πιστόλιά του. Αἱ κυρίαι ἀκόμη ἔφαλλαν. Ὁργίσθη τότε μὲ τὰ σωστά του. "Πέντε λεπτὰ μόνον θέλω περιμένειν, ἔπειτα δὲ σκοπεύω νὰ πυροβολήσω ἀδιστάκτως." Τὸ ἀσμα ἔτι ἔξηρολούσθει· τὰ πέντε λεπτὰ ἔξέπνευσαν. "Σᾶς δίδω ἀκόρη καιρὸν," εἶπεν, "ἐνόσῳ ἀριθμῷ εἴκοσι." Τοῦτο ἐνήργησεν οὐχὶ μᾶλλον τῶν προτρών ἀπειλῶν. Ἡρίθμησε λοιπὸν ἐν,—δέο.—τρία, κτλ. ἀλλὰ φθάσας εἰς τὸ τέλος τοῦ εἰρημένου ἀριθμοῦ, καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ πυροβολήσῃ ἐπαναλαβών, ἐπρόφερε τοὺς τελευταίους ἀριθμούς, δεκαεπτὰ,—δεκαοκτὼ,—δεκαεννία μὲ ικανὰς πάσεις ἐν τῷ μεταξύ, καὶ μὲ βεβαίωσιν διὰ τὰ πιστόλια ἤσαν σηκωμένα. Αἱ κυρίαι εἰσήτη ἔφαλλαν. Μόλις ἐπρόφερε τὴν λέξιν εἰκοσι, καὶ ἐπυροβόλησεν ἀμφότερα τὰ πιστόλια κατὰ τῶν μουσικῶν νεανίδων,—ἀλλ' εἰς μάτην, ἡ φαλμῳδία ἔξηρολούσθει. Τρόμος ἐπίπτει νῦν εἰς τὸν ἀξιωματικὸν, κατὰ συνέπειαν τοῦ δόπον ἀσθενῆς ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἐβδομάδας.

"Τὸ τέχνασμα, διὰ τὸν ἥπον αὐτὸν ἡπάτησαν, ἦτο συντόμως τὸ ἐπόμενον· αἱ ψιλαὶ εὐρίσκοντο εἰς πλησιάζοντα θάλαμον· ἐπυροβόλησε δὲ μόνον εἰς τὴν ἀντανάκλασιν αὐτῶν, ἥτις ἐρύπτετο εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅπου ἐκοιμάτο, υπὸ κολογού κατόπτρου."

Εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν τὸ φαινόμενον ὀλόκληρον ἔξηγεται διὰ τῶν απλῶν καὶ πατιγνώστων νόμων τῆς τοῦ φωτὸς ἀντανακλάσεως. 'Αλλ' ἐὰν ἡ ἀπάτη δὲν ἔηγεται, μ' ὅποιους λόγους ἡδύνατο ποτὲ ὁ ἀνθρώ-

πος νὰ πληροφορηθῇ, διὰ τὸ θάλαμος δὲν εἶχε τῷόντε στοιχεῖα; Βέβαια ἡθελεν εἰσθαι ἐν ἀπὸ τὰ πλόντα συμπερασματικὰ περὶ βορβολάρων ιστορήματα. "Αὐτὸν ἐσπηκόνετο ἀπὸ τὴν κλίνην νὰ ἔξετάσῃ, αἱ κυρίαι ἡθελαν ἐπλᾶς συρθῆν ἀπ' ἔμπροσθεν τοῦ κατόπτρου, καὶ τὸ ράντασμα ἡθελε χαθῆν· ἀφοῦ ἐπλαγάζεν, ἡθελαν πάλιν ἀναλάβειν τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ ἡ ὅπταστα ἡθελε πάλιν φανῆν ἐνώπιον του.

"Επειταὶ ἡ συνέχεια

Η ΕΙΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ.—Μόλις παρῆλθε μία ἑκατονταετῆρις ἀφοῦ τὰ βάρβαρα ἔθνη τῆς Ἀρκτου κατέκησαν εἰς τὴν νοτιωτέραν Ειρώπην, καὶ ἡφανίσθησαν σχεδὸν ὅλα τὰ ποτελέσματα τῶν Ρωμαϊκῶν γνώσεων καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. "Οχι μόνον αἱ κομφαὶ τρίχαι, αἱ τὴν τρυφὴν υπηρετοῦσαι, καὶ υπ' αὐτῆς διατηρούμεναι, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ὀφελίμων τεχνῶν, χωρὶς τὰς ἱποίας μόλις δύναται νὰ υπάρξῃ ζωὴ ἀνετικὴ, παρημελήθησαν ἡ ἔχασθησαν. "Ἡ φιλοσοφία, αἱ ἐπιστῆμαι, καὶ ἡ φιλοτελατακαὶ ἡσαν λέξεις ὅλην εὑρηστοι κατ' ἔκεινους τοὺς αἰτίας· καὶ ἀν τοιάνων δὲ κακοποτε, ὑπεροχῆς ὡς πρὸς αὐτὰς ἀποδίδεται εἰς υποκείμενα καὶ συγγράμματά τόσον εικαταφρόνητα, ἀστε φαίνεται δίλιγον νὰ ἐνοιεῖται ἡ ἀληθῆς αἱ τῶν σημασία. "Ανδρες τοῦ υφίστου βαθμοῦ, καὶ εἰς τὰς πλόντος ἔξοχους θέσεις, δὲν ἡδύνανται νὰ ἀναγινώσκωσιν ἢ νὰ γράφωσι. Πολλοὶ ἐκ τοῦ καλύτερου δὲν κατελάμβαναν τὸ ὄρολόγιον, τὸ δόποιον καθημέριαν ἤσαν υπόχρεοι νὰ ἀπαγγγέλλωσι τινὲς αὐτῶν μόλις ἡδύναντο νὰ τὸ ἀναγινώσκωσιν. "Ἡ μνήμη τῶν παρεληλυθότων κατὰ μία μέρος ἦτο χαμένη, ἡ διετηρεῖτο εἰς χρονικὰ πλήρη ουτιδανῶν συμβάντων καὶ μέρων συναξαριακῶν.

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΟΣ ἐπλάσθη μὲ διάνοιαν πρὸς ἀπόκτησθη γνώσεων· ευδαιμῶν δὲ ὁ εἰς ζήτησιν αὐτῶν καταγινόμενος. "Ἡ ἀγνοία εἶναι φύσει ἀνωρέλητος· ἀλλὰ παντὸς· ἰδους γνώσεις ἐμποροῦν νὰ χρησιμεύσωσιν. "Ἡ ἐπιμέλεια γνωστικῆς ἀνταμείβεται μὲ τοῦ ζητουμένου τὴν ἀναγκάλυψιν, κακοποτε δὲ καὶ ἀλλων πολυτυπούρων.

Μάθησις ἐπιτερψη μᾶς πρὸ τοιμάζει διὰ τὴν περὶ τὰ Θεῖκα σορίαν· ἐνῷ δὲ μελετῶμεν τὰ τῆς φύσεως ἔργα, ὁ Θεὸς τῆς φύσεως φανεροῦται εἰς ἡμᾶς· καθότε εἰς νοῦν καλᾶς πεπαιδευμένον, "Οἱ ορανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὰ στερώματα."

ΟΡΘΟΓΑΤΟΣ λέγος εἶναι διὰ οἰδέν αἱ πόλλυται· Ἡ χυνγμήνη τοῦ ἵδατος ῥανίς, τὸ καιόμενον τοῦ χαρτίου κλάσμα, τὸ καταγής σηπόμενον φυτὸν, πίν δὲ τις ἀναταῖ καὶ λησμονῆται. ζητεῖ ἔξισον τὴν ἀτμοσφαίραν, καὶ τὸ πῖν ἐκεῖ εἰατηρεῖται, καθημέραν ἐκεῖτεν εἰς κρῆσιν ἐπαναστρέφον.

Ο ΑΓΝΩΩΝ τὰ δι' ἑαυτὸν χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα εἶναι ἀμαθῆς, ὁ, τιδήποτε ἄλλο καὶ ἀν γνωρίζῃ.